

N:o 19.

Ank. till Riksd. kansli den 24 febr. 1890, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckt motion om ett förklarande rörande tillämpningen af samma proposition.

Kongl. Maj:t har den 11 sistlidne januari till Riksdagen aflåtit en så lydande proposition, n:o 4:

»Kongl. Maj:t, som denna dag till Riksdagen aflåter nådiga propositioner angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter och, jemte annat, sådan ändring i 1 och 6 §§ af lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna den 5 juni 1885, att lindringen skall från och med år 1891 utgå med 40 procent, har härmed velat föreslå Riksdagen att, för den händelse Riksdagen godkänner nyssnämnda nådiga framställningar, jemväl besluta, att 1, 3 och 6 §§ 27 § 1 mom. och 52 § af värnpligtslagen den 5 juni 1885 skola erhålla följande förändrade lydelse:

§ 1.

Hvarje svensk man är värnpliktig från och med det kalenderår,
Bih. till Riksd. Prot. 1890. 7 Saml. 9 Häft.

under hvilket han fyller tjugueett år, till och med det, under hvilket han fyller trettiofyra år.

§ 3.

1. Värnpligten fullgöres i beväringen och landstormen. Tjenstetiden i beväringen är åtta år.

I krigstid bestämmer dock endast behovet tjenstetidens längd för det uppkallade manskapet.

2. Under den tid, värnpliktig icke tillhör beväringen, tillhör han landstormen.

§ 6.

Äfven före det år, värnpligten inträder, må yngling anmäla sig till inskrifning och dervid uppgifva den truppafdelning eller flottans station, hvilken han vill tillhöra.

För bifall härtill erfordras, att han är till krigstjänst duglig och i öfrigt lämplig till den tjänst, hvartill han anmäler sig.

Han tillhör likväl beväringen intill dess åtta år förflutit från och med det år då han fylde tjugueett år.

Hvad i denna lag stadgas om värnpligtige gäller i tillämpliga delar för de enligt denna paragraf inskrifne, äfven innan de i värnpligtsåldern inträddt.

§ 27.

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i fyratioåtta dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperne samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med trettiotre dagar under det första året och femton dagar under det derpå följande.

§ 52.

De särskilda bestämmelserna i § 27 mom. 1 angående de värnpligtiges öfningstid skola endast efter hand tillämpas på det sätt, att vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperne samt flottan

under hvartera af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettiosex dagar, och under år 1887 värn-

pligtige, tillhörande andra årsklassen, med undantag af de å sjömanshus inskrifne, i femton dagar;

under hvarterda af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettioåtta dagar;

under år 1891 i fyratio dagar;

under år 1892 i fyratjotvå dagar;

under år 1893 i fyratiofyra dagar;

och under hvarterda af åren 1894 och 1895 i fyratiosex dagar;

hvarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft; samt

vid fotfolket och trängen

under hvarterda af åren 1887 och 1888 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjuguen dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under hvarterda af åren 1889 och 1890 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugutje dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under år 1891 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugufem dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under år 1892 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugusju dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

under år 1893 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i tjugunio dagar, och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar; och

under hvarterda af åren 1894 och 1895 värnpligtige, tillhörande första årsklassen, öfvas i trettioen dagar och värnpligtige, tillhörande andra årsklassen, i femton dagar;

hvarefter stadgandet i § 27 mom. 1 träder i kraft.

Vidare vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen, att § 13 mom. 2 i nämnda lag må utgå samt i sammanhang dermed mom. 3 af samma § erhålla ordningsnumret 2, äfvensom att 12 § 2 mom., 14, 17, 19, 22 och 26 §§, samt 33 § 3 mom. och 34 § af berörda lag må erhålla följande förändrade lydelse:

§ 12.

2. Direktionerna öfver sjömanshusen skola på sätt och inom tid, som Konungen bestämmer, hvarje år insända uppgift å de i sjömans-

husens register inskrifne värnpligtige till Konungens befallningshafvande, som ofördröjligen öfversänder utdrag af dessa uppgifter till vederbörande befälhafvare för de olika inskrifningsområden, inom hvilka de värnpligtige äro mantalsskrifne.

§ 14.

Vid inskrifningsförrättning är med undantag af den, som är å sjömanshus inskrifven, hvarje till densamma inkallad värnpliktig skyldig att personligen inställa sig; dock att vederbörande inskrifningsnämnd må kunna, der omständigheterna sådant påkalla, utan personlig inställelse inskrifva den, som vid tiden för förrättningen har fast anställning utomlands eller derstädes uppehåller sig för idkande af studier eller utbildning i sitt yrke och tillika i den ordning, Konungen föreskrifver, styrker, att han är till krigstjänst duglig.

Till inskrifningsförrättning skola vederbörande tjänstemän införskaffa de värnpligtiges prestbetyg.

Efter inskrifningen erhåller den värnplichtige en inskrifningsbok, hvari skall af vederbörande befäl antecknas hvad som beträffande hans värnpligt är af vikt att kunna styrka, såsom fullgjord tjänstgöringskyldighet med mera dylikt.

§ 17.

Uppskof med den i § 27 omförmälda tjänstgöring vid hären eller flottan under fredstid kan till det år, under hvilket värnpliktig fyller tjugutre år, med ett år för hvarje gång medgifvas:

a) värnpliktig, som idkar studier och styrker sig behöfva sådant uppskof för avslutande af redan fortskriden lärokurs;

b) å sjömanshus inskrifven värnpliktig, som enligt intyg från sjömanshusdirektionen är förhyrd för längre resa å handelsfartyg och som till följd deraf icke utan väsentlig olägenhet kan, så länge resan fortvarar, inställa sig;

c) annan värnpliktig, så vidt giltiga skäl för uppskofvets beviljande pröfvas vara anförda, såsom att han sjelf förvaltar och brukar honom tillhörig fast egendom eller sjelf drifver honom tillhörig handels-, fabriks- eller annan industriell rörelse, samt vid inskrifningsförrättningen befinnes af en eller annan anledning icke hafva varit i tillfälle att på lämpligt sätt ordna om fastighetens eller rörelsens skötande under den tid, han för sin militära tjänstgöring skulle blifva frånvarande.

§ 19.

Inskrifningsnämnden, hvars ledamöter sammankallas af Konungens befallningshafvande i det län, hvartill största delen af bataljonsområdet hör, tillkommer och åligger:

a) att verkställa de i § 13 omnämnda inskrifningar samt dervid i flottan inskrifva de värnpliktige, hvilka i § 25 mom. 1 omförmälas;

b) att pröfva och besluta om de i §§ 2, 16 och 17 omnämnda frikallelser och uppskof;

c) att mottaga de inskrifnes anmälningar rörande de vapenslag, de önska tillhöra;

d) att, efter pröfning af de inskrifnes lämplighet för det ena eller andra vapenslaget eller för annan befattning vid hären eller flottan, bland dem uttaga det antal, som från bataljonsområdet skall tilldelas rytteriet, artilleriet, ingenjörtrupperna och trängen, hvarvid i första rummet till nyssnämnda vapen uttagas de, hvilka dertill sig anmält;

e) att i afseende å dem, hvilka enligt § 25 mom. 2 skola i flottan inskrifvas, tillämpa hvad här ofvan blifvit om inskrifning till specialvapnen föreskrifvet;

f) att tillställa de inskrifne den i § 14 omnämnda inskrifningsbok, i hvilken nämndens beslut bör vara antecknad, och med hvilken bör följa ett utdrag af denna lag samt af andra lagar och stadganden rörande krigsmagten; börande sådan inskrifningsbok för värnpliktig, som är å sjömanshus inskrifven och icke vid förrättningen sig inställer, öfversändas till vederbörande sjömanshusdirektion, der inskrifningsboken får af den värnpliktige afhämtas;

g) att förordna om de värnpliktiges öfverförande vid behörig tid till landstormen.

Öfver nämndens beslut föres protokoll af den utaf Konungens befallningshafvande förordnade ledamoten, och skola, innan nämnden lemna förrättningsstället, så väl inskrifningslängderna som protokollet af nämnden underskrifvas.

§ 22.

Inskrifningsrevisionen, som sammanträder på kallelse af ordföranden, tillkommer:

a) att pröfva och afdöma besvär mot inskrifningsnämnds beslut;

b) att granska och, der så skäligt finnes, ändra sådana inskrif-

ningsnämnds beslut, öfver hvilka olika meningar varit inom nämnden till protokollet antecknade.

Inskriftsrevisionens beslut öfverlemnas till Konungens befallningshafvande för att genom dess försorg vederbörande kungöras.

§ 26.

Värnpligtige uttagas ur bataljonsområden, på sätt § 19 bestämmer, till rytteriet, artilleriet, ingeniörtrupperna, trängen och flottan, hvarefter öfrige värnpligtige tilldelas fotfolket.

§ 33.

3. Den, hvilken enligt § 27 mom. 2 tillhör flottans reserv, så ock annan värnpliktig vid flottan, som är inskrifven å sjömanshus, är skyldig att, då han flyttar från ett sjömanshus till annat eller upphör att vara vid sjömanshus inskrifven, derom göra anmälan hos kompanibefälet; börande sålunda föreskrifna anmälningar ske senast en månad efter det ombyte af eller afgang från sjömanshus egt rum.

Värnpliktig vid flottan, hvilken icke är vid sjömanshus inskrifven, vare underkastad de i mom. 2 gifna bestämmelser rörande anmälan vid tillfällig vistelse utom kompaniområdet eller vid afflyttning.

§ 34.

Den, som innehaft anställning vid härens eller flottans stam under minst två år, anses hafva fullgjort sin beväringsofning, men skall efter erhållet afsked tillhöra beväringen till och med det kalenderår, under hvilket han fyller trettiotvå år.

Den, som under minst två år varit inskrifven såsom studerande vid universitetet eller såsom elev vid annan statens högskola, tillhör likaledes beväringen intill utgången af det år, hvarunder han fyller trettiotvå år.»

Lagutskottet, till hvilket denna proposition blifvit af båda kamrarne hänvisad, får på de skäl, som finnas angifna i chefens för landtförsvarsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 11 sistlidne januari, hemställa:

1) att ifrågavarande proposition, i hvad den afser uteslutande af § 13 mom. 2, ändradt ordningsnummer å mom. 3 af samma § äfvensom ändrad lydelse af § 12 mom. 2, §§ 14, 17, 19, 22 och 26 samt § 33 mom. 3 och § 34 af värnpligtslagen, må af Riksdagen bifallas; samt

2) att — för den händelse Riksdagen godkänner Kongl. Maj:ts i propositioner den 11 januari 1890 gjorda framställningar angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt sådan ändring i §§ 1 och 6 af lagen angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären den 5 juni 1885, att lindringen skall från och med år 1891 utgå med 40 procent — nu ifrågavarande proposition n:o 4, jemväl i hvad den afser ändrad lydelse af §§ 1, 3 och 6, § 27 mom. 1 och § 52 af värnpligtslagen, må af Riksdagen bifallas.

I sammanhang med ofvan omförmälda proposition har lagutskottet till behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herr *A. M. Lundberg* afgifven och af nämnda kammare till lagutskottet hänvisad motion, n:o 179, hvari föreslås,

»att, så vida Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1, 3, 6, 27, 34 och 52 §§ i värnpligtslagen den 5 juni 1885 af Riksdagen godkännes, i sammanhang dermed måtte förklaras, att samma förändringar icke afse dem, som före innevarande års slut inträdt i beväringssåldern eller fyllt tjuguetå år.»

Motionären synes utgå från den uppfattning, att de af Kongl. Maj:t föreslagna ändringarna i värnpligtslagen skulle komma att medföra retroaktiv verkan, derest icke ett sådant förklarande, som i motionen föreslagits, blefve meddeladt. Utskottet, som icke delar denna uppfattning, hemställer därför,

3) att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 februari 1890.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer

mot utskottets hemställanden i första och andra punkterna:

af herrar *Smedberg, H. Andersson* i Nöbbelöf, *C. Persson* i Stallerhult och *A. Nilsson* i Rinkaby, hvilka förenat sig om följande yttrande:

»Då vi ej kunnat biträda det slut, hvartill utskottet kommit i fråga om ökade skyldigheter för de värnpligtige, få vi härmed afgifva vår reservation mot förändringarne af §§ 1, 3, 6, 27, 34 och 52 i föreliggande förslag.

Såväl år 1869 som år 1880 uttalade Riksdagen den åsigt, att någon utsträckning af allmänna värnpligten icke borde ifrågakomma, annat än i sammanhang med en fullständig omdaning af rikets försvarsväsen. Samma uppfattning hysa vi fortfarande samt anse den ifrågasatta förlängningen af tjenstetiden för de värnpligtige vara alldeles onyttig, alldenstund, enligt vår mening, den befälskader, hvaröfver vi förfoga, skulle, derest ytterligare tvenne årsklasser tillfördes beväringen, vid en blifvande mobilisering blifva alldeles otillräcklig.

Såväl de ökade beväringsofningarne som värnpligten i öfrigt, hvad den rör rust- och rotehållare, stå dessutom i uppenbar strid med de af Kongl. Maj:t godkända kontrakt angående knektehållen; i hvilka kontrakt gifves rust- och rotehållare »uppå Kongl. Maj:ts vägnar den fullkomliga försäkran, att så länge på deras sida intet fel förspörjes, det som utlofvadt är att efterkomma, de, deras barn och folk, hvilka till gårdarnes kultur och bruk samt till ersättande af manskapets afgång nödvändigt kunde behöfvas, för utskrifningar och alla dervid hängande besvär hvad namn de helst hafva kunna, samt fördubblingar och våldsamma värfningar, nu och i tillkommande tider vara alldeles qvitte och befriade» —

Då rust- och rotehållare fortfarande måste fullgöra de i nämnda kontrakt dem ålagda, genom utsträckta öfningar oupphörligen ökade skyldigheter, hvarifrån en stor del af öfriga samhällsklasser är nästan befriad, och så länge dessa skyldigheter ej blifva antingen genom en omorganisation af vårt försvarsväsen upphäfde eller åtminstone fixerade till ett visst belopp, äro såväl de erhållna som föreslagna lindringarne i rust- och roteringsbördan mera skenbara än verkliga;

och då den allmänna meningen i landet jemväl är afgjordt emot

några vidare ökningar i de värnpliktigas öfningstid under nuvarande förhållanden;

samt då den föreslagna utsträckningen af tjenstetiden i beväringen för den studerande ungdomen vid universiteten och högskolorna skulle tvinga den ene medborgaren att med sin person mer än den andre bidra till landets försvar, hvarigenom de förhatliga orättvisorna och olikheterna härvidlag än mer skulle ökas;

så få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville afslå Kongl. Maj:ts framställning om förändring i de af oss härofvan angifna paragrafer.»

af herr *Göransson*;
samt

mot utskottets hemställan i andra punkten.

af herr *Redelius*, hvilken anförde:

»Redan vid remissdebatten uttalade jag mina betänkligheter mot sammankopplingen af grundskatteafskrifningsfrågan med krafvet på ökade anslag för militära ändamål, särskildt ökade öfningar för de värnpliktige. Att de värnpliktige behöfva öfning, ligger i öppen dag. Ty oklokt skulle vara, ja, orättfärdigt att i behofvets stund kasta våra söner mot fienden utan nödig öfning. Men till denna öfning såväl som sjelfva krigstjensten äro ju fosterlandets *alla* söner lika förbundne, lika berättigade; är detta riktigt, då synes det mig vara hvarken rätt eller klokt att köpa denna öfning af några mot betalning af andra, som ändå skola göra samma tjenst som de, hvilka skulle få betalningen. Dertill kommer det förödmjukande, ja, förolämpande, som ligger deri, att vi skulle säga till någon: »Om I viljen vara med om att försvara fäderneslandet, skolen I få det och det vederlaget». Om så dertill det, som skulle utgöra vederlaget, vore ett rättvisans och billighetens kraf i och för sig sjelft, såsom offentligent förklarats, så blir vederlagsfrågan ännu mer vidrig. Denna sammankoppling af de hvar för sig stora och viktiga frågorna synes mig likna ett köpslående om fosterlandets väl, ett köpslående, egnadt att väcka missnöje, misstro och split och derigenom försvaga, men icke stärka de samhällsbevarande krafterna, och bär alltså upplösningens frö i sig sjelft. Med denna uppfattning

är tydligt, att jag anser den här åsyftade »kompromissen» vara ett fel. Men har man begått ett felsteg, är man icke derföre pliktig att begå ett till. För min ringa del kan jag derföre icke gå med på denna ärftda kompromissens väg; och vill alltså icke godkänna det slut, hvar-till utskottet i denna punkten kommit.»

Herr *Hasselrot* har begärt få här antecknadt, att han på grund af erhållen ledighet från riksdagsgöromålen icke deltagit i ofvan om-förmälda ärendens behandling inom utskottet.
